

ЗМІСТ

ДО ЧИТАЧІВ	7
<i>(Девід Ройл)</i>	
ВСТУП ДО КУРСУ	8
<i>(Тетяна Ладиченко)</i>	
I. ПРЕДМЕТ І ЗАВДАННЯ КУРСУ ГРОМАДЯНСЬКОЇ ОСВІТИ	11
<i>(Тамара Бакка)</i>	
1. Предмет і концептуальні засади курсу	11
2. Концептуальні підходи до змісту громадянської освіти	13
3. Місце і роль громадянської освіти в системі освіти України	15
4. Психолого-педагогічні і філософські засади курсу	16
II. СТРУКТУРНІ ХАРАКТЕРИСТИКИ СУЧАСНОГО СУСПІЛЬСТВА	19
<i>(Валерій Бортніков)</i>	
1. Сутність суспільства та його історичні типи	19
2. Соціальні спільності та групи	20
3. Соціально-класова структура суспільства. Соціальна стратифікація	21
4. Етнокультурний вимір суспільства	23
III. СУСПІЛЬНІ ВІДНОСИНИ	25
<i>(Сергій Терно)</i>	
1. Поняття суспільних відносин	25
2. Соціальні інститути	26
IV. СОЦІАЛЬНІ НОРМИ	31
<i>(Сергій Терно)</i>	
1. Забобони і стереотипи	31
2. Конфлікт як соціальне явище	34
3. Складові миру і гармонії	38
V. ДЕМОКРАТІЯ В СУЧАСНОМУ СВІТІ	40
<i>(Олександр Желіба, Валентина Терещенко)</i>	
1. Сутність демократії. Принципи та цінності демократії	40
2. Історія демократії	41
3. Концептуальні моделі і проблеми розвитку сучасної демократії	43
4. Демократія в Україні	45
VI. ГРОМАДЯНСЬКЕ СУСПІЛЬСТВО	48
<i>(Оксана Салата, Ніна Сірик, Валентина Терещенко)</i>	
1. Ідея громадянського суспільства та еволюція уявлень про нього	48
2. Сутність і структура громадянського суспільства	49
3. Розвиток громадянського суспільства в Україні	50
4. Місцеве самоврядування і державна влада	51
5. Роль засобів масової інформації у функціонуванні громадянського суспільства	53
VII. ГРОМАДСЬКІ СУСПІЛЬНО-ПОЛІТИЧНІ ОРГАНІЗАЦІЇ ТА РУХИ	56
<i>(Оксана Салата, Людмила Дух)</i>	
1. Політичні партії та рухи у структурі громадянського суспільства	56
2. Структурно-функціональні характеристики громадських організацій	59
3. Діяльність громадських організацій як засіб впливу на владу	61
VIII. ГРОМАДЯНИН І СУСПІЛЬСТВО	64
<i>(Валерій Бортніков, Ганна Михайлович)</i>	
1. Інститут громадянства	64
2. Права і свободи людини та громадянина	65
3. Громадянин і політика	67
4. Мораль, політика і право	69

ІХ. ЛЮДИНА, ГРОМАДЯНИН І ДЕРЖАВА	72
<i>(Валерій Кононенко)</i>	
1. Генеза ідей про державу	72
2. Держава як форма організації суспільства	73
3. Вплив держави на особу та суспільство	75
4. Вплив людини та громадянина на державу	76
X. ЛЮДИНА В РИНКОВІЙ ЕКОНОМІЦІ	80
<i>(Людмила Дух)</i>	
1. Економічна культура людини на сучасному етапі розвитку суспільства	80
2. Соціально-економічні права і свободи людини в умовах ринкових відносин	82
3. Соціальний захист населення в Україні	84
XI. ЄВРОПЕЙСЬКИЙ СОЮЗ. УКРАЇНА В КОНТЕКСТІ ЄВРОПЕЙСЬКИХ ІНТЕГРАЦІЙНИХ ПРОЦЕСІВ	88
<i>(Ганна Михайлович , Олександр Желіба)</i>	
1. Історія та сьогодення Європейської спільноти	88
2. Україна в контексті європейських інтеграційних процесів	91
XII. МЕТОДИ І ТЕХНОЛОГІЇ НАВЧАННЯ ГРОМАДЯНСЬКОЇ ОСВІТИ	95
<i>(Олександр Желіба, Ольга Магдик, Оксана Салата)</i>	
1. Методи розвитку навчальних компетентностей нижчого рівня	95
2. Технології розвитку навчальних компетентностей вищого рівня	96
3. Метод проектів	99
XIII. ІНФОРМАЦІЙНО-КОМУНІКАЦІЙНІ ТЕХНОЛОГІЇ У ВИКЛАДАННІ ГРОМАДЯНСЬКОЇ ОСВІТИ	104
<i>(Людмила Дух)</i>	
1. Значення використання інформаційно-комунікаційних технологій у громадянській освіті	104
2. Напрями використання інформаційно-комунікаційних технологій у викладанні громадянської освіти	106
3. Використання можливостей Інтернету на заняттях громадянської освіти	107
XIV. ЗАСОБИ НАВЧАННЯ ГРОМАДЯНСЬКОЇ ОСВІТИ МІЖПРЕДМЕТНІ ЗВ'ЯЗКИ ГРОМАДЯНСЬКОЇ ОСВІТИ	111
<i>(Олександр Желіба)</i>	
1. Класифікація засобів навчання та їх використання у навчальному процесі	111
2. Міжпредметні зв'язки у навчанні громадянської освіти	114
XV. МЕТОДИКА ФОРМУВАННЯ ГРОМАДЯНОЗНАВЧИХ ПОНЯТЬ	118
<i>(Сергій Терно)</i>	
1. Громадянознавчі поняття: структура і способи визначення	118
2. Технологічні засади та наукові підходи до формування понять	120
3. Способи формування громадянознавчих понять	122
XVI. ФОРМУВАННЯ ГРОМАДЯНСЬКОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ ОСОБИСТОСТІ	126
<i>(Микола Михайліченко, Ганна Михайлович)</i>	
1. Компетентність як педагогічне явище. Система освітніх компетентностей	126
2. Громадянська компетентність особистості та шляхи її розвитку	128
3. Зміст громадянської компетентності для учнів початкової, основної і старшої школи	129
XVII. ФОРМИ ОРГАНІЗАЦІЇ НАВЧАННЯ КУРСУ «ГРОМАДЯНСЬКА ОСВІТА»	133
<i>(Тетяна Ладиченко, Тамара Бакка, Тетяна Мелещенко)</i>	
1. Поняття про форми організації навчання	133
2. Урок як основна форма навчання громадянської освіти	134
3. Інтерактивні форми уроків	137
XVIII. ДІАГНОСТИКА ТА ОЦІНЮВАННЯ НАВЧАЛЬНИХ ДОСЯГНЕНЬ УЧНІВ	141
<i>(Валерій Кононенко)</i>	
1. Діагностика навчальних досягнень учнів	141
2. Критерії оцінювання навчальних досягнень учнів	143
3. Форми оцінки навчальних досягнень учнів	145

XIX. ШКОЛА ЯК ДЕМОКРАТИЧНА СПІЛЬНОТА	148
<i>(Тетяна Асламова)</i>	
1. Завдання сучасної школи в умовах побудови демократичного суспільства	148
2. Основні засади шкільного самоврядування	150
3. Методи стимулювання розвитку учнівського самоврядування	153
XX. ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ІНКЛЮЗИВНОГО ПІДХОДУ ПРИ ВИКЛАДАННІ ГРОМАДЯНСЬКОЇ ОСВІТИ	154
<i>(Юлія Найда, Наталія Софій, Тетяна Гінетова, Євгенія Синьова)</i>	
1. Інклюзивна освіта як форма навчання дітей з особливими освітніми потребами	154
2. Забезпечення інклюзивного підходу при викладанні громадянської освіти	156
3. Психолого-педагогічні особливості розвитку та навчальної діяльності дітей з особливостями освітніми потребами	158
ДОДАТОК 1. Інтернет-ресурси з громадянської освіти	165
ДОДАТОК 2. Словник з теорії громадянської освіти	167
Словник з методики громадянської освіти	171
АВТОРИ	173
ВИКЛАДАЧІ, ЯКИМ МИ ВДЯЧНІ ЗА СПІВПРАЦЮ	174
РЕЦЕНЗЕНТИ	174